

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu
Slovenskej republiky

VIAC SA SLOVENSKO

ČO SA
UDIALO
2017

Chceme
vedieť
viac

o budúcnosti
vzdelávania
na Slovensku

SÚHRN KLÚČOVÝCH UDALOSTÍ Z DIANIA V ŠKOLSTVE V ROKU 2017

Počas celého roka 2017 sme v kampani Chceme vedieť viac o budúcnosti vzdelávania na Slovensku prinášali týždenné prehľady o dianí v školstve. Teraz Vám ponúkame súhrn toho najdôležitejšieho.

Editorka: **Anna Dráľová** | noveskolstvo.sk & chcemevedietviac.sk

KAMPAŇ REALIZUJE

 nové
školstvo
portál o reforme vzdelávania

UČIACE SA ALEBO NEPOUČITEĽNÉ SLOVENSKO?

V úvode roka 2017 ministerstvo školstva pod vedením **Petra Plavčana** (nom. SNS) oznámilo, že prioritou jeho rezortu bude prijatie Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania (NPRVV), ktorý prinesie zásadné zmeny v regionálnom aj vysokom školstve. Minister skonštatoval, že program si vyžiada „*veľmi veľa finančných prostriedkov, najmä ak tam zarátame aj modernizačný dlh.*“

Návrh programu na najbližších 10 rokov spracovaný do 230-stranového dokumentu „Učiace sa Slovensko“ (UsS), predstavil minister s externými poradcami v polovici marca 2017. Dokument konštatoval, že najväčším bohatstvom krajiny je ľudský potenciál, ktorý sa má rozvíjať u všetkých detí, vrátane detí so zdravotným znevýhodnením či detí zo sociálne znevýhodneného prostredia.

V ďalších týždňoch mala verejnosť možnosť pripomienkovať takmer 70 cieľov a 400 opatrení v oblastiach predškolskej prípravy, základného, stredného aj vysokoškolského vzdelávania. Rezort prisľúbil, že po zapracovaní pripomienok dokument predloží na rokovanie vlády a parlamentu, a následne ministerstvo pripraví dvojročné akčné plány. Predseda školského výboru parlamentu **Lubomír Petrák** (Smer-SD) skonštatoval, že úspech UsS bude závisieť od toho, ako sa s víziou stotožnia učitelia.

Najviac diskutovanými návrhmi UsS bolo sprísnenie výberu uchádzačov o učiteľské štúdium, nepovinná slovenčina na maturitách, či zavedenie etickej výchovy ako povinného predmetu (napr. tu a tu). Iniciatíva slovenských učiteľov (ISU) vyhlásila, že kameňom úrazu bude financovanie reformy. Intenzívne kritizovanou

časťou reformného plánu bola aj oblasť vysokého školstva. Rada vysokých škôl (RVŠ) sa uzniesla, že dokument sa zameriava na okrajové problémy, stanovuje si priveľký počet cieľov a jeho zámery sú nesprávne už vo svojich východiskách.

Po ukončení pripomienkovania autori UsS vyhodnocovali takmer 4-tisíc podnetov. Najviac pripomienok sa týkalo platov učiteľov, technického vybavenia škôl, individuálneho prístupu k žiakom, povinného vzdelávania i celoplošného testovania.

Na konci leta bolo zjavné, že minister **Plavčan** sa prijatia „*najväčšej reformy školstva za posledných 25 rokov*“ vo funkcii nedožije. Novou ministerkou sa napokon stala **Martina Lubyová** (nom. SNS).

Finálnu verziu UsS ministerstvo zverejnilo začiatkom októbra. Krátko po tom ministerka **Lubyová** vyhlásila, že dokument nie je písaný spôsobom, ktorý by dovolil jeho implementáciu, nie sú v ňom vyzdvihnuté priority, špecifikovaný časový rámec, ani rozpočet. „*Národný program musí mať tieto vlastnosti,*“ skonštatovala **Lubyová**. Poslankyňa **Eva Smolíková** v tom čase vyhlásila, že SNS nesedí filozofia zmien a dokument je príliš liberálny. Neskôr aj ministerka školstva potvrdila, že dokument nemá politickú podporu strany, ktorá ju a jej predchodcu do funkcie nominovala.

V novembri malo ministerstvo vytvoriť skupinu expertov, ktorá z UsS vypracuje národný program. Zloženie skupiny nebolo známe do konca roka. Nad tým, či bude Slovensko učiace sa alebo zostane nepoučiteľné, teda naďalej visí otáznik.

PENIAZE, PENÍZE, PEŇEŽI

Podobne ako v roku 2016, aj v uplynulom roku bola jednou z najdiskutovanejších tém otázka financií. Tentoraz sa netýkala len učiteľských plátov, ale aj prerozdelenia eurofondov či financovania asistentov a odborných zamestnancov v školách. Mnohí odborníci už dlhé roky upozorňujú, že ich nedostatok významne ovplyvňuje pripravenosť škôl pracovať s rozmanitými deťmi, výsledky žiakov a aj celkový klíma v školách. Vo februári k tomu vydala stanovisko aj SKU, ktorá skonštatovala, že tento nedostatok vážne ohrozuje napĺňanie práva detí na rovný prístup k vzdelaniu.

NA ČO V ŠKOLSTVE NEMÁME

Poslankyňa **Zuzana Zimenová** (nez.), poslanec **Ondrej Dostál** (OKS, klub SaS) a zástupcovia Platformy rodičov detí so zdravotným znevýhodnením iniciovali hromadnú pripomienku k návrhu novely zákona o financovaní základných a stredných škôl a školských zariadení. Požadovali v nej, aby asistenti učiteľov pre deti so znevýhodnením aj nadaním boli nárokovateľní a aby na to bol vyčlenený dostatok prostriedkov. Podporilo ju viac ako 2000 občanov. Ministerstvo školstva pripomienke v rámci rozporového konania nevyhovelo. Systémovému financovaniu nárokov detí podľa poslankyne **Zimenovej** bráni nevôľa na strane rezortu financií.

V októbri ministerstvo financií zverejnilo návrh rozpočtu na rok 2018. Vyplynulo z neho, že na vzdelávanie, vedu, výskum a šport sa má využiť vyše 2,5 miliardy eur, z toho 1,36 miliardy z kapitoly ministerstva školstva a 1,16 miliardy z kapitoly ministerstva vnútra. Aj keď sa v rámci regionálneho školstva majú zvýšiť prostriedky o 4 milióny eur na nákup a distribúciu učebníc a 8

miliónov eur na 580 nových asistentov, celkovo bude mať rezort k dispozícii o 70 miliónov eur menej než v roku 2017. Dôvodom je aj nízke čerpanie eurofondov.

O definitívnej podobe rozpočtu rozhodol parlament. Pozmeňujúci návrh poslankyne **Zimenovej** (nez.), aby vláda vytvorila viazanú rezervu na reformu vzdelávania v sume 50 mil. eur, schválený nebol. Podporu nezískali ani návrhy (tu a tu) poslanca **Miroslava Sopka** (OĽaNO), ktorými chcel zvýšiť sumu na podporu detí a mládeže o 500-tisíc eur a na program školského a univerzitného športu v rovnakej výške.

Koncom februára predstavila Slovenská komora učiteľov zásadné pripomienky k navrhovanej novele zákona o financovaní škôl, v ktorých požadovala, aby školy dostávali financie nad rámec tabuľkových plátov, čo má ich riaditeľom umožniť odmeňovanie úspešných a aktívnych zamestnancov.

Predseda školského výboru parlamentu **Petrák** na margo zvyšovania plátov skonštatoval, že „*akékoľvek nalievanie peňazí do školstva v súčasnej podobe by bolo nalievanie peňazí do čiernej diery.*“ Premiér **Robert Fico** podmienil plán ďalšieho zvyšovania plátov učiteľov sociálnym zmierom, t.j. záväzkom odborárov neštrajkovať až do roku 2020.

Nové školské odbory podpísanie takéhoto memoranda označili za zradu záujmov učiteľov. Odborový zväz pracovníkov školstva a vedy na Slovensku (OZPŠaV) ponuku premiéra tiež neprijal. Vláda napokon aj tak schválila zvýšenie plátov učiteľov o šesť percent už od septembra.

V novembri Konfederácia odborových zväzov (KOZ) v kolektívnej zmluve vyššieho stupňa na rok 2018 navrhla zvýšenie plátov zamestnancom štátnej a verejnej správy o 4,8 %, s výnimkou učiteľov. OZPŠaV ostro nesúhlasil a vyzval na vyslovenie nedôvery prezidentovi KOZ **Jozefovi Kollárovi**.

Výsledok kolektívneho vyjednávania označili školskí odborári za pomstu predsedu vlády **Roberta Fica** (Smer-SD) kvôli nepodpísaniu memoranda o sociálnom zmieri. Úrad vlády to označil za nehorázne. Ministerka **Lubyová** v závere roka naznačila, že by sa pedagógovia mohli dočkať lepších plátov už aj v septembri 2018, no súhlasiť by s tým musela celá vládna koalícia.

NA ČO V ŠKOLSTVE MÁME

Uplynulý rok sa letná uhorková sezóna rezortu školstva vyhla. Kauzu škandalózneho čerpania eurofondov odštartoval kritický list rektorov najväčších slovenských univerzít a predsedu Slovenskej akadémie vied, ktorý adresovali ministrom školstva **Plavčanovi**. Sťažovali sa v ňom, že z takmer 300 miliónov eur na dlhodobý a strategický výskum ich inštitúcie nedostali nič a úspešné boli len súkromné firmy. Žiadali preto anulovanie výsledkov hodnotenia.

Ministerstvo nereagovalo a dlho nezverejnilo ani zoznam firiem, ktoré mali dostať nenávratný príspevok. Týždenník Trend zostavil rebríček pravdepodobných úspešných žiadateľov. Podľa analýzy zmlúv sa najviac darilo firme blízkej exministromi **Jánovi Počiatkovi** (Smer-SD) a uspeli aj firmy blízke stranám SNS a Most-Híd (tu aj tu).

Európska komisia (EK) vo varovnom liste upozornila, že eurofondy nepreplatí, kým neprebehne kontrola. S prípadom sa obrátila na Európsky úrad pre boj proti podvodom (OLAF).

Poslankyňa **Veronika Remišová** (OĽaNO) neskôr oznámila, že EK pozastavila platby až v štyroch výzvach a rezortu školstva zakázala podpisovať nové zmluvy. Viacero výziev na ministerstve školstva začal preverovať aj Najvyšší kontrolný úrad SR (NKÚ).

Minister **Plavčan** podozrenia napriek prísľubu nevyvrátil a po žiadosti premiéra **Roberta Fica** (Smer-SD) o vysvetlenie komunikáciu nezvládol. Opozíciu v snahe o vyslovenie nedôvery ministromi v parlamente premiér predbehol a na jeho žiadosť minister napokon odstúpil.

Po nástupe ministerky **Lubyovej** ministerstvo zrušilo výzvu na projekty dlhodobého strategického výskumu a vývoja. Po stretnutí s eurokomisárkou pre regionálnu politiku **Corinou Crețuovou** ministerka vyhlásila, že nikto nemá záujem na tom, aby sa Slovensku krátili prostriedky z EÚ. Po návrate z Bruselu zhodnotila svoju cestu ako úspešnú a skonštatovala, že EK nám síce neudelí trest, ale kvôli neefektívnemu čerpaniu nám hrozí strata 32 miliónov eur.

Slovensko napokon dostane na Operačný program Výskum a inovácie o 35,7 miliónov menej. Dôvodom na krátenie prostriedkov je aj to, že EK vlani aktualizovala rozpočty členských štátov a keďže bol rast HDP Slovenska vyšší, než sa očakávalo, zníži to aj objem pridelených prostriedkov.

KURIKULÁRNE INŽINIERSTVO POKRAČUJE

Predstavitelia a nominanti SNS majú svoje vlastné predstavy o tom, čo by sa mali deti v slovenských školách učiť.

Na nárast podpory extrémizmu rezort zareagoval pridáním jednej hodiny dejepisu na druhom stupni základných škôl. Riaditeľ Štátneho pedagogického ústavu (ŠPÚ) **Ludovít Hajduk** v tejto súvislosti vyhlásil, že „*ide o nevyhnutný krok, ak chceme vytvárať korektné historické vedomie u dospelajúcich ľudí.*“ Návrh si vyslúžil množstvo kritiky zo strany učiteľov aj odborníkov (napr. tu, tu a tu).

V čase, keď viaceré krajiny čelili kybernetickým útokom, minister obrany **Peter Gajdoš** (nom. SNS) vyhlásil, že by do škôl vrátil povinnú brannú výchovu. „*Ak to neurobíme my, budeme čeliť problémom, že sa ich budú snažiť ovplyvniť rôzne nelegálne skupiny,*“ skonštatoval minister. K zámeru sa kriticky vyjadrilo viacero odborníkov aj politikov. SNS sa voči tomu ústami svojho predsedu **Andreja Danku** ohradila. „*Ak niekto tvrdí, že branná výchova a jej vyučovanie na školách je v súčasnosti nepotrebná, tak*

zavádza,“ povedal predseda parlamentu. Na jej zavedenie sa však do konca roka žiadne konkrétne kroky nepodnikli.

Po zasadnutí Medziparlamentnej únie v Petrohrade **Danko** vyzval na posilnenie výučby ruštiny v slovenských školách. „*Máme veľký záujem na posilnení ruského jazyka. Dnes nám práve tento jazyk aj v rámci rozvoja napríklad obchodu chýba.*“ Neskôr pred plénom ruskej Štátnej dumy vyhlásil, že ruština sa stane voliteľným predmetom. Voliteľným však už tento jazyk podľa štátneho vzdelávacieho programu (ŠVP) je aj v súčasnosti.

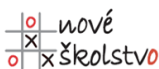
Ministerstvo školstva schválilo dodatok k ŠVP, ktorým chcelo posilniť písanie spojitým písmom v prvých ročníkoch základných škôl. Rozhodnutie vyvolalo množstvo nesúhlasných reakcií (napr. tu a tu). Na rozhodnutie reagovala petícia Za slobodu v písaní a Cirkevná základná škola Narnia zorganizovala tzv. Deň husieho brka. Ministerstvo napokon rozhodlo, že výučba písma zostane na rozhodnutí škôl.

Atlas predstáv
o budúcnosti vzdelávania
na Slovensku

<http://atlas.chcemevedietviac.sk>

Objednajte si doručenie výťažku Atlasu predstáv o budúcnosti vzdelávania na Slovensku!

Ak chcete podporiť ľubovoľným príspevkom kampaň Chceme vedieť viac o budúcnosti vzdelávania na Slovensku, môžete tak urobiť na číslo účtu: **SK93 0200 0000 0030 9726 3854** | VÚB, a.s.

SEGREGÁCIA VO VZDELÁVANÍ

Často prehliadaným problémom, ktorý však možno má potenciál rozhybať prešlapujúce slovenské školstvo viac než reformný dokument bez politického a finančného krytia, je pretrvávajúca segregácia vo vzdelávacom systéme. Amnesty International (AI) a Európske centrum pre práva Rómov (ERRC) vo svojej výskumnej správe upozornili, že Slovensko nezabezpečuje rovný prístup ku vzdelaniu všetkým deťom. Zistenia vychádzajú zo štyroch prípadových štúdií škôl na východnom Slovensku.

„Neschopnosť presadiť zákaz diskriminácie v prístupe k vzdelávaniu má dlhodobé a ďalekosiahle dôsledky pre tisíce rómskych detí, ktoré sú naďalej vystavené segregácii a vzdelávaniu nízkej kvality,“ uvádza správa. Podľa analytičky **Anny Blusovej** výskum potvrdil, že rómske deti sú nadpriemerne zastúpené v špeciálnych školách alebo v čisto rómskych triedach. Riaditeľ ERRC **Adam Weiss** dodal, že Slovensko robí opak toho, čo sa volá boj proti diskriminácii.

Slovensko už od roku 2015 čelí konaniu EK pre diskrimináciu rómskych detí vo vzdelávaní. Komisia najprv zaslala varovný list, následne dostala vyjadrenie slovenskej strany a na jeseň minulého roka boli zástupcovia EK na Slovensku, kde navštívili aj konkrétne školy. Ak prijaté opatrenia EK nepresvedčia o tom, že vláda aktívne proti diskriminácii koná, Slovensko bude zrejme už v roku 2018 čeliť žalobe pred Súdny dvorom EÚ a hrozia mu finančné pokuty.

Na pokračujúcu segregáciu rómskych detí upozornilo aj Ministerstvo zahraničných vecí USA vo svojej výročnej správe o dodržiavaní ľudských

práv vo svete. Na doteraz nezrealizované odporúčania, ktoré by odstránili segregáciu a diskrimináciu detí v slovenskom školstve vedenie rezortu školstva upozornila aj verejná ochrankyňa práv **Mária Patakyová**, ktorá nadviazala na mimoriadnu správu svojej predchodkyne **Jany Dubovcovej**.

Ministerstvo školstva uviedlo, že rezort podniká kroky nad rámec väčšiny odporúčaných opatrení a minister vnútra **Robert Kaliňák** (Smer-SD) hovoril o „hyperbolizácii segregácie“.

Na prípad školy v Sečovciach, pre ktorú sa rómski žiaci stali biznisom, poukázala poslankyňa **Zuzana Zimenová**. Príjmy z normatívneho financovania sa podľa nej v škole nevyužívali na zabezpečovanie kvality vzdelávania, ale cez predraženú nájomnú zmluvu z nich profitovala súkromná osoba.

Tému neoprávneného zaraďovania detí do špeciálnych škôl oživilo aj hnutie OĽaNO v súvislosti s dávnejšou kauzou medzičasom zrušenej špeciálnej školy v Rokycanoch. Tú namiesto bežnej školy na základe chybnéj diagnostiky navštevovalo 80 percent žiakov obce. Predstavitelia OĽaNO naznačili, že Rokycany nie sú jediným prípadom tohto druhu a vyzvali rezort školstva na kontrolu všetkých špeciálnych škôl. To, že tento prípad nie je jediný, pripúšťa aj vládny splnomocnenec pre rómske komunity **Ábel Ravasz** (Most-Híd).

Vysokú nerovnosť šancí vo vzdelávaní, ktorá súvisí so socioekonomickým zázemím žiakov, opätovne konštatuje aj EK v Monitore vzdelávania a odbornej prípravy 2017.

NELICHOTIVÉ ZISTENIA AJ V ROKU 2017

Nielen socioekonomické zázemie detí sa ukázalo ako významný faktor, ktorý sa odzrkadľuje v zlých výsledkoch.

x Kým na sklonku roka 2016 výsledky medzinárodného testovania PISA 2015 potvrdili, že slovenskí 15-roční žiaci zaostávajú za priemerom krajín OECD v čitateľskej, matematickej aj prírodovednej gramotnosti, v roku 2017 sme sa dozvedeli, že inak to nie je ani v gramotnosti finančnej. V testovaní, ktoré sa zameralo na tímové riešenie problémov, slovenskí žiaci taktiež skončili na chvoste krajín OECD.

x Výsledky medzinárodného prieskumu čitateľskej gramotnosti u štvrtákov základných škôl v rámci Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS) 2016 takisto nepriniesli veľmi povzbudivé výsledky. To, že spomedzi všetkých krajín EÚ sme zaznamenali najvyšší pokles, potvrdila riaditeľka Národného

ústavu certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM) **Romana Kanovská**.

x Výskum o postojoch stredoškôľakov k menšinám preukázal, že čím viac žiaci svoju školu vnímajú ako otvorenú na participáciu, tým majú lepšie vedomosti, aj pozitívnejšie postoje k menšinám. Vzťah medzi mierou vedomostí z občianskej náuky a dejepisu a postojmi žiakov k menšinám však preukázaný nebol.

x Bývalá verejná ochrankyňa práv **Jana Dubovcová** pred odchodom z funkcie zverejnila mimoriadnu správu, ktorá poukázala na závažné porušovanie práv detí postupom orgánov sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately. Ombudsmanka informovala aj o výsledkoch prieskumu bezbariérovosti škôl, podľa ktorého je zlá situácia na základných aj stredných školách.

NOVÉ ŠKOLSTVO ZA SPOLOČNÉ VZDELÁVANIE

Nové školstvo v októbri zorganizovalo už štvrtú Verejnú komisiu pre reformu vzdelávacej politiky, na ktorej slovenskí odborníci aj praktici hľadali odpovede na otázku „*Ako môže inkluzívne vzdelávanie úspešne fungovať?*“ Predchádzala jej verejná prednáška nemeckého experta a bývalého riaditeľa úspešnej školy v Brandenbursku **Wilfrieda W. Steinerta**.

Správa zo zasadnutia verejnej komisie približuje, ako možno aj na Slovensku využiť expertízu a skúsenosti špeciálneho školstva pri posilňovaní schopnosti bežných škôl vzdelávať deti s rozmanitým potenciálom a potrebami. Výstupy z oboch podujatí si môžete pozrieť tu. V novembri sa Nové školstvo pripojilo k neformálnej Koalicii za spoločné vzdelávanie s cieľom podporovať presadzovanie inkluzívneho vzdelávania na Slovensku. Iniciatíva spustila

petíciu a dôležitosť inklúzie vo vzdelávaní zdôvodnila aj otvoreným listom.

Ako člen Koalície pre deti vyjadrilo Nové školstvo podporu inkluzívnemu vzdelávaniu aj spoluprácou pri organizovaní Plesu v opere, ktorý v roku 2018 finančne pomôže práve tomuto cieľu.

Nové školstvo sa naďalej zapája aj do výskumného projektu MESA 10 To dá rozum. Jeho riaditeľka **Renáta Hall** v roku 2017 prezentovala alternatívny postup pri príprave školskej reformy a analytici projektu uverejnili sériu blogov o mýtoch v slovenskom školstve. Alternatívnu víziu vzdelávania Athéna++ pre úroveň základných a stredných škôl spracovala aj Nadácia F. A. Hayeka.